
SPRAWOZDANIA NAUKOWE

<http://dx.doi.org/10.18778/2080-8313.16.20>

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej w 150. rocznicę powstania zabajkalskiego oraz 70. rocznicę repatriacji polskich zesłańców z głębi ZSRR pt. *Losy Polaków na Wschodzie w XIX–XXI w.*, Łódź 5–6 grudnia 2016 r.

Ogólnopolska konferencja naukowa została zorganizowana przez Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego i odbyła się w dniach 5–6 grudnia 2016 roku. Pierwszego jak i drugiego dnia obrady odbywały się w budynku Instytutu Historii przy ul. Kamińskiego 27 A w Łodzi.

Konferencja miała na celu przede wszystkim upamiętnienie wydarzeń związanych z przypadającą 150. rocznicą powstania zabajkalskiego oraz 70. rocznicę repatriacji polskich zesłańców z głębi ZSRR. Prelegenci ponadto przedstawili własne wyniki badań, a szeroki zakres chronologiczny dał możliwość poruszenia różnych wątków dotyczących tematyki Wschodu.

Otwarcia konferencji odbyło się o godzinie 10 oficjalnym przywitaniem gości oraz uczestników przez dziekana Wydziału Filozoficzno-Historycznego UŁ prof. dr hab. Macieja Kokoszko oraz organizatorów, którymi byli prof. nadzw. dr hab. Jarosław Kita oraz dr Wojciech Marciniak. Sesja plenarna natomiast rozpoczęła się o godzinie 10.30, a przewodniczył jej prof. dr hab. Jarosław Kita.

Prof. dr hab. Wiesław Caban oraz prof. nadzw. dr hab. Lidia Michalska-Bracha, reprezentujący Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, przedstawili referat zatytułowany Polscy zesłańcy na Syberii Zachodniej w latach 60–90 XIX wieku. Między mitem a rzeczywistością. Słuchacze mogli dowiedzieć się więcej o losach zesłańców.

Kolejny prelegent prof. dr hab. Norbert Kasperek reprezentujący Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie zaprezentował zebrany referat pt. Krąg korespondentów Onufrego Pietraszkiewicza w świetle materiałów: Bibliotek i Litewskiej Akademii Nauk im. Wróblewskich w Wilnie raz jeszcze.

Następnie ze swoim referatem wystąpił prof. nadzw. dr hab. Albin Głowacki reprezentujący Uniwersytet Łódzki pt. Dzieje Związku Patriotów Polskich w historiografii radzieckiej i poradzieckiej.

Po wysłuchaniu trzech wystąpień, zgodnie z harmonogramem, przystąpiono do dyskusji, w której zadano referentom szereg pytań oraz polemizowano z niektórymi ich sformułowaniami. Następnie nastąpiła przerwa kawowa, podczas której prowadzono nadal ożywioną dyskusję.

Obrady po przerwie zostały wznowione, prof. nadzw. dr hab. Jolanta Sikorska-Kulesza, reprezentująca Uniwersytet Warszawski, wygłosiła referat pt. Polacy na Uralu w latach 60–80. XIX wieku w świetle wspomnień Władysława Zaharskiego.

Następnie zebrani na konferencji wysłuchali kolejnego prelegenta, prof. nadzw. dr hab. Jarosław Kita reprezentujący Uniwersytet Łódzki wygłosił referat pt. Syberyjskie losy powstańców styczniowych z regionu łódzkiego.

Jako ostatni przed planowaną przerwą swój referat pt. Opiekunka dyktatora. Losy Heleny Kirkorowej (1828–1900) w powstaniu styczniowym i na zesłaniu syberyjskim wygłosił dr Emil Noiński reprezentujący Muzeum Niepodległości w Warszawie. Po wysłuchaniu prelegenta przystąpiono do kolejnej dyskusji.

Po jej zakończeniu uczestnicy konferencji udali się na przerwę obiadową. Obrady zostały wznowione po jej zakończeniu, czyli o godz. 14.30. Prowadząca panel prof. Jolanta Sikorska Kulesza zaprosiła do wygłoszenia swojego referatu kolejnego prelegenta, którym był mgr Wojciech Cedro reprezentujący Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, który przedstawił referat pt. Droga na Syberię polskich kobiet na przykładzie: Ewy Felińskiej, Marii Morzyckiej i Jadwigi Prendowskiej. Kolejnymi reprezentantami tej uczelni byli: mgr Łukasz Wołczyk z tematem pt. Kornela i Ludwika Zielonków droga na Syberię. Rosja w oczach zesłańców postyczniowych. Następnie dr hab. Jacek Legieć z referatem pt. Żołnierzy-Polaków wrażenia z podróży na front wojny rosyjsko-japońskiej. Do najciekawszych referatów wygłoszonych w sesji popołudniowej niewątpliwie należy zaliczyć wystąpienie reprezentanta Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, którym był dr hab. Krzysztof Latawiec pt. Polacy w administracji celnej imperium Rosyjskiego na przełomie XIX i XX wieku. Zarys problematyki.

Obrady pierwszego dnia zakończyły się dyskusją po wysłuchaniu wszystkich prelegentów przewidzianych na ten dzień oraz podsumowaniem pierwszej części dwudniowej konferencji. Podkreślono również, iż wystąpienia skupione były w większości na losach Polaków na Wschodzie w XIX wieku. Po zakończeniu obrad odbyła się uroczysta kolacja dla uczestników obrad, podczas której zebrani wymieniali poglądy w kularach.

W drugim dniu konferencji nadal kontynuowano tematykę Polaków na Wschodzie, przy czym dominowały wydarzenia XX-wieczne. Pierwszy panel obrad poprowadził prof. nadzw. dr hab. Albin Głowacki, natomiast kolejne dr Wojciech Marciniak. Najwięcej emocji wzbudziły wystąpienia: prof. nadzw. dr hab. Wojciecha Śleszyńskiego reprezentującego Uniwersytet w Białymstoku pt. Powstanie zabajkalskie 1866 roku w polskiej i syberyjskiej pamięci, prof. dr hab. Stanisława Wiecha z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, który przedstawił

referat pt. Podróż na Syberię w świetle wspomnień Floriana Bohdanowicza, a także prof. nadzw. dr hab. Roberta Kuśnierza z Akademii Pomorskiej w Słupsku pt. Represje wobec Polaków w Związku Sowieckim podczas Wielkiego Teroru (1937–1938) i dra hab. Jacka Pietrzaka z Uniwersytetu Łódzkiego pt. Kadra dowódcza polskich sił zbrojnych w ZSRR (1941–1942). Podczas dyskusji to właśnie do tych prelegentów kierowano najwięcej pytań i głosów polemicznych.

Tematyka konferencji okazała się bardzo interesującym polem badawczym, świadczyć o tym mogą liczne głosy zabierane w kolejnych dyskusjach. Ponadto dla prelegentów zadawane pytania i zgłaszane uwagi niejednokrotnie okazały się cennymi wskazówkami do dalszych badań nad podjętymi tematami. Na uwagę zasługuje nie tylko tematyka, ale także różnorodna baza źródłowa, której analiza przyczyniła się do przygotowania wystąpień. Należy jednak podkreślić, iż dominowały teksty wykorzystujące wspomnienia, pamiętniki i kolekcje korespondencji. W wielu wystąpieniach można było zwrócić uwagę, iż prowadzone badania opierały się na prezentacji losów jednej, bądź kilku postaci. Wszystkie jednak analityczne wystąpienia wzajemnie się uzupełniały dając możliwość do uogólnień i syntetyzowania.

Obrady drugiego dnia zakończyły się późnym popołudniem, a tym samym konferencja dobiegła końca. Całościowego podsumowania dwudniowych obrad dokonał prof. nadzw. dr hab. Jarosław Kita, dziękując prelegentom za przybycie oraz podkreślając bardzo dużą wartość naukową prezentowanych wystąpień. Rozszerzone wersje wystąpień zostaną wydane w wieloautorskiej monografii.

Lukasz Biały

Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny